

УДК 373:001.895

АНТОНІНА КАРПЕНКО

(Миргород)

УПРОВАДЖЕННЯ СУБ'ЄКТ-СУБ'ЄКТНИХ ВІДНОСИН У ПРАКТИКУ ЗАГАЛЬНООСВІТНІХ НАВЧАЛЬНИХ ЗАКЛАДІВ

Розглянуто впровадження нового в шкільну практику, що сприяє постійному динамічному інноваційному розвитку освіти, служить удосконаленню всієї системи засобів навчання і виховання, а також особистісних якостей педагога. Доведено, що поняття «відносини» неможливо розглядати основні категорії педагогіки, питання змісту освіти, навчання і виховання. Це особливо важливо в умовах виконання Закону України «Про вищу освіту» – подальшої розбудови громадянського суспільства.

Ключові слова: *впровадження, педагогічні інновації, суб'єкт-суб'єктні відносини, система відносин, процес упровадження, об'єкти впровадження.*

У рамках модернізації української системи освіти, спрямованої на подальшу її гуманізацію, поруч із іншими актуальними завданнями стоїть питання впровадження досягнень педагогічної науки у практику виховної роботи загальноосвітніх навчальних закладів.

Інноваційна спрямованість діяльності вчителів включає процес упровадження. Сучасні педагогічні ідеї, результати наукових досліджень з педагогіки і психології для вчителів, керівників закладів освіти часто залишаються невідомими через відсутність своєчасної інформації. Поняття «впровадження» означає спеціально організовану систему вивчення результатів фундаментальних і прикладних досліджень, обґрунтування доцільності їх впровадження, розвиток на цій основі потреби у застосуванні наукових результатів на практиці.

У практичній діяльності високо цінується передовий педагогічний досвід, а в теорії його повністю витіснило поняття «інновації», хоч ці поняття дуже близькі за своїм значенням. Педагогічні інновації можуть мати виховне і навчальне значення, а передовий педагогічний досвід набувати навчального і виховного характеру. Об'єднує їх те, що технології й інші інновації функціонують на рівні створення, освоєння і втілення, подібно до того, як передовий педагогічний досвід вивчається, узагальнюється, поширюється. Звідси розуміння того, що організація впровадження – це засіб подолання розриву між теорією і практикою, регулювання й удосконалення їх існування у постійному наближенні однієї до іншої.

Упровадження нового у школі як неперервний процес сприяє її постійному динамічному розвитку, служить удосконаленню всієї системи засобів навчання і виховання, а також особистісних якостей педагога. Без категорії відносини неможливо розглядати питання змісту освіти виховання, їх покращення та вдосконалення, що особливо важливо в умовах подальшої розбудови громадянського суспільства.

Суб'єкт-суб'єктні відносини – це педагогічна категорія. Міжособистісна педагогічна взаємодія, що реалізує базову потребу дитини в залученні її до соціуму і культури суспільства на основі рівноправного партнерства з учителем, характеризує готовність суб'єктів виховання до взаєморозуміння і взаємоповаги в процесі спілкування і діяльності. Суб'єкт-суб'єктні відносини – модифікація поняття «міжособистісні відносини».

Суб'єкт-суб'єктні відносини мають гуманний, морально-естетичний, виховуючий, а отже, педагогічно доцільний характер. На відміну від виховних відносин, які стихійно виникають між особистістю, що формується, і всіма людьми, які її оточують, суб'єкт-суб'єктні виховуючі відносини свідомо формуються під керівництвом учителя і спрямовуються на досягнення мети виховання.

Завдяки суб'єкт-суб'єктним відносинам загальноосвітня школа зможе відійти від узагальненої та реально сприйняти особистісну і соціально-смыслову систему виховання, в якій здійснюються гуманні, морально естетичні відносини всіх учасників педагогічного процесу, що забезпечує повне саморозкриття потреб і можливостей учнів, педагогічної компетентності вчителів, формує їхню взаємодовіру, взаєморозуміння і взаємоповагу, від чого залежить ефективність педагогічного процесу. Отже, навчально-виховний процес мусить відбуватися на основі суб'єкт-суб'єктних відносин, у які вступають передусім учитель і учень передаючи людські цінності і засвоюючи їх.

Впровадження суб'єкт-суб'єктних відносин сприяє появі нових даних про дитину для забезпечення різнорівневого особистісно-орієнтованого виховання, організації самостійної роботи, залежить від рівня підготовленості педа-

гогічних кадрів, їхнього творчого потенціалу, повністю визначається стилем директора школи, поєднанням єдиноначальності і колегіальності, що забезпечує новаторські пошуки вчителів, стимулює почуття відповідальності за свій навчально-виховний заклад.

Науково обґрунтований відбір нового і чіткий процес упровадження сприяють піднесенню професійної компетентності вчителя, що надзвичайно важливо для забезпечення суб'єкт-суб'єктних відносин у процесі навчання та виховання, для формування інтересу до навчальних предметів, розвиткові потреб і потягу до співпраці та співтворчості, для наукового пошуку і професійного самовизначення школярів. З цього приводу В.І.Вернадський зазначає, – «Рухаючись вперед, наука не тільки створює нове, а й переоцінює старе, пережите» [8].

У школах, що постійно займаються науково обґрунтованим упровадженням, суттєво перебудовуються всі ланки навчально-виховного процесу, виходячи з принципів розвитку і модульності. Система неперервного впровадження нових досягнень педагогічної науки, новітніх дидактичних технологій і виховних систем дає змогу поетапно модернізувати звичайну класно-урочну систему на інтенсивно модульно-розвивальну, відносини елементарного співпорядкування – на гуманні, морально-естетичні, суб'єкт-суб'єктні взаємини співробітництва і співтворчості всіх учасників педагогічного процесу.

Проведена дослідницька робота дозволила виділити ті фактори, від яких залежить неперервний процес упровадження інновацій:

- потреба в результатах наукових досягнень чи новітніх технологій, які відібрані як об'єкти впровадження;
- відповідність об'єкта впровадження критеріям його оцінки і відбору;
- спрямованість й узгодженість організаційних зусиль учасників упровадження;
- вид упровадження (нормативне, ініціативне, пряме, побічне) і форм (методичні посібники, рекомендації, положення, пам'ятки), в яких представлений проект упровадження;
- усвідомлення педагогами необхідності впровадження нового, подолання консерватизму мислення деяких із них;
- своєчасне усунення труднощів і помилок, що виникають у процесі впровадження.

Сутність нового наукового знання була охарактеризована на основі праць А.М.Бойко [7; 9; 11]. Впровадження нового визначається: 1) завершеністю, науковою і практичною коректністю об'єкта впровадження; 2) репрезентативністю результатів досягнень науки чи передового досвіду; 3) участю у впровадженні авторів педагогічних результатів, досвіду чи використання комплексу розроблених ними методичних матеріалів; 4) представленістю нового в методичних матеріалах; 5) наявністю в школі атмосфери творчого пошуку; 6) переходом учителів і всього педагогічного колективу до власних узагальнень і розробки нових дидактичних і виховних технологій. Засвоєні вчителями теоретичні положення сприяють розробленню методичних рекомендацій. Рекомендації є основою формувального експерименту. Для забезпечення в практиці суб'єкт-суб'єктних відносин на рівні співробітництва і співтворчості

необхідно відібрати, ті з них, що сприяють формуванню співробітництва, а потім ті, які допомагають досягти співтворчості.

Відносини мають три рівні розвитку – співвідпорядкування, співробітництво, співтворчість. Рівні взаємодії вчителя й учнів формуються, тому обґрунтовуються з урахуванням діалектики наступності, не в статичному, а в динамічному плані, у розвиткові – від співвідпорядкування до співробітництва і співтворчості.

Педагог повинен формувати не лише пізнавальну, а й емоційно-вольову й мотиваційну сфери дитини, а отже, бути вихователем і вчителем-предметником. Модель предметника у сучасних умовах витісняється моделлю вихователя, що об'єднує функції вчителя і вихователя, творця душі дитини. Гуманістичні суб'єкт-суб'єктні морально-естетичні, педагогічно доцільні відносини мають переваги у професійній діяльності перед змістом і методами роботи вчителя, а отже – визначають ефективність педагогічного процесу, забезпечують гуманізацію діяльності навчально-виховного процесу. Суб'єкт-суб'єктні відносини вчителів і учнів є найпрогресивнішою сучасною світовою тенденцією в освіті.

Таким чином, суб'єкт-суб'єктні, морально-естетичні педагогічно доцільні виховуючі відносини учителів і учнів виступають загальною методологічною основою, найважливішою умовою і провідним фактором гуманізації навчання і виховання, а це означає – головним чинником подолання соціально-педагогічних суперечностей у процесі реформування й модернізації національної системи виховання підростаючого покоління.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. *Автомонов П.* «Педагогіка співробітництва» багатоякісне явище / П. Автомонов // *Освіта.* – 1998. – 5-12 (серпня). – С. 2-3.
2. *Березняк Є.* Про взаємини та співпрацю вчителя й учнів // *Освіта України.* – 2000. – 21 червня. – С. 8.
3. *Беланова Р.* Роль та місце вчителя у справі формування особистості учня // *Початкова школа.* – 2002. – №4. – С. 6-7.
4. *Белкін А.* Учитель і учні: стиль відносин // *Виховання школярів.* – 1996. – №1. – С. 10-13.
5. *Белкін А.* Це популярне слово співпраця: [Про взаємовідносини учителя й учня] // *Народна освіта.* – 1990. – №11. – С. 90-98.
6. *Богасевич Є.* Управлінський аспект формування гуманістичних взаємин між учителем і учнем // *Відкритий урок.* – 2003. – №19-20. – С. 38-42.
7. *Бойко А.* Виховання людини: нове і вічне. – Полтава, 2006. – 568 с.
8. *Бойко А.* Виховуючі суб'єкт-суб'єктні відносини вчителів і учнів як основа модернізації освітньої галузі в Україні // *Рідна школа.* – 2004. – №4. – С.4-8.
9. *Бойко А.* Оновлена парадигма виховання: шляхи реалізації. – К., 1996. – 230 с.
10. *Бойко А.* Процес упровадження інноватики в шкільну практику // *Зб. наук. праць Полтавського державного педагогічного університету імені В.Г.Короленка.* – Серія «Педагогічні науки». – Вип. 6 (64). – Полтава, 2008. – С. 11-25.
11. *Демиденко Т.М.* Інформаційна складова підготовки вчителя до інноваційної діяльності // *Нові технології навчання: Науково-методичний збірник.* – К., 2002. – С. 154-160.

АНТОНИНА КАРПЕНКО

ВНЕДРЕНИЕ СУБЪЕКТ-СУБЪЕКТНЫХ ОТНОШЕНИЙ
В ПРАКТИКУ ОБЩЕОБРАЗОВАТЕЛЬНЫХ УЧЕБНЫХ ЗАВЕДЕНИЙ

Рассмотрены внедрения нового в школьную практику, способствует постоянному динамичному инновационному развитию образования, служит совершенствованию всей системы средств обучения и воспитания, а также личностных качеств педагога. Доказано, что понятие «отношения» невозможно рассматривать основные категории педагогики, вопросы содержания образования обучения и воспитания. Это особенно важно в условиях выполнения Закона Украины «О высшем образовании» – дальнейшего развития гражданского общества.

Ключевые слова: внедрение, педагогические инновации, субъект-субъектные отношения, система отношений, процесс внедрения, объекты внедрения.

ANTONINA KARPENKO

IMPLEMENTATION OF SUBJECT-SUBJECT RELATIONS PRACTICE
IN SECONDARY SCHOOLS

As part of the modernization of the Ukrainian system of education aimed at further humanization, along with other pressing tasks is the question of introduction of achievements of pedagogical science in practice of educational work of secondary schools.

The introduction of a new school as a continuous process contributes to its constant dynamic development, is perfecting the system of training and education, and also personal qualities of the teacher. No category of relationship cannot be considered the content of education and training, upgrading and improvement, and subject-so bctn attitudes of teachers and students is the most progressive current global trend in education.

Schools are constantly engaged in a scientifically sound introduction, significantly rebuilt all the parts of the educational process, based on the principles of development and modularity. System continuous implementation of new achievements of science teaching, new teaching technologies and educational systems in stages allows you to upgrade conventional classroom system intensively on the module-developmental, relationship spitroast elementary – humane, moral-aesthetic, the subject-subject relationship cooperation of all participants of pedagogical process.

Thus, subject-subjective, moral and aesthetic vicovac pedagogically appropriate relationships teachers and students speak a common methodological basis, a key condition and a major factor for the humanization of education and upbringing, and it means that the main factor of overcoming social-pedagogical contradictions in the process of reforming and modernization of the national system of upbringing of the younger generation.

Keywords: implementation, pedagogical innovation, subject-subject relations, system of relations, the process of innovation, the objects of the introduction.

Одержано 11.03.2016, рекомендовано до друку 04.04.2016